

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

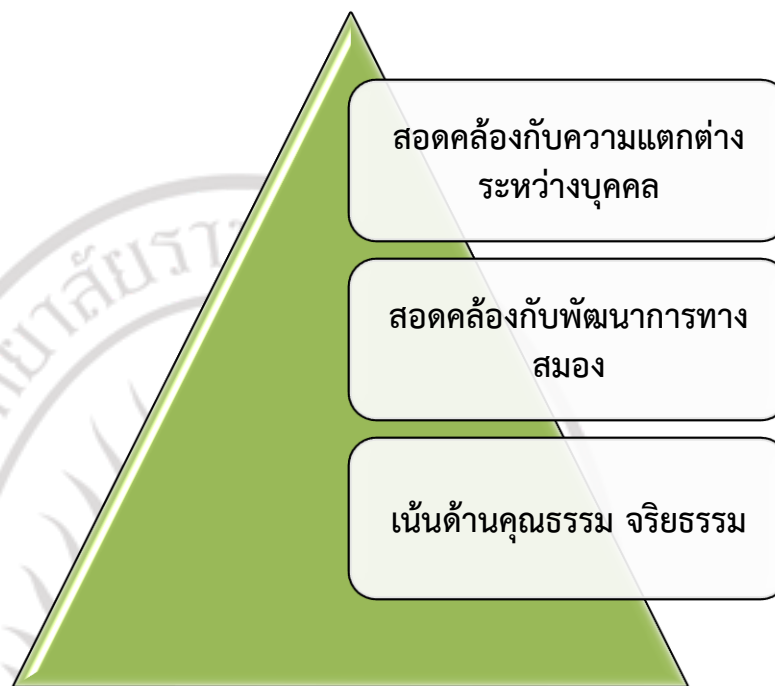
การออกแบบการจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน กระบวนการออกแบบการจัดการเรียนการสอนนั้นควรเริ่มต้นจากการศึกษาหลักการออกแบบที่เหมาะสม และศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องเพื่อบูรณาการหลักการออกแบบการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดในบทนี้จึงเกี่ยวข้องกับการนำเสนอหลักการออกแบบการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งเป็นหลักการที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอแนะให้ครูนำไปใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนการสอน และนำเสนอกระบวนการพัฒนากระบวนการทัศน์การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งเป็นการดำเนินการภายใต้บริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

1. แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย

1.1 หลักการออกแบบการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดหลักการว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้โดยการจัดวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ให้สามารถพัฒนาตนเองได้ การจัดการเรียนการสอนควรเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ ได้ลงมือศึกษาค้นคว้า คิด แก้ปัญหา และปฏิบัติงานเพื่อสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนจัดสถานการณ์ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ (2553: หน้า 9-10) ระบุหลักการออกแบบการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สรุปได้ดังแสดงในภาพที่ 2.1

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาพที่ 2.1 หลักการออกแบบการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2 การจัดการเรียนการสอนที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

การจัดการเรียนการสอนควรให้ความสำคัญของความแตกต่างระหว่างผู้เรียนเพื่อวางรากฐานชีวิตให้เจริญงอกงามอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา การจัดการเรียนการสอนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบ และแสดงออกถึงศักยภาพของตนเอง ครูผู้สอนจึงควรมีข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคลสำหรับใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และนำไปพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียน

1.3 การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง

การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมกับการทำงานของสมอง การเชื่อมโยงวงจรสมอง พัฒนาการทางอารมณ์ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยใช้ประสบการณ์ตรงด้านร่างกายที่เป็นรูปธรรม ข้อเท็จจริงและทักษะด้านต่างๆ ที่ปรากฏในชีวิตจริงตามธรรมชาติเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง

1.4 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม

การจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ด้วยการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการ คุณธรรม จริยธรรม ได้รับรู้ เกิดการยอมรับ เห็นคุณค่าและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นลักษณะ

นิสสัยที่ดี การจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ซึ่งเชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน โดยมีเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทั้งนี้ การจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถตามมาตรฐานกรอบมาตรฐานการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษา

ในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน เช่น กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง และกระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย เป็นต้น ทั้งนี้ต้องให้ความสำคัญกับการใช้สื่อ การพัฒนาสื่อ การใช้แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลายเพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง

หลักการออกแบบการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สรุปได้ดังนี้

1. การปรับความคิดของครูให้มองนักเรียนบนพื้นฐานของความรัก ความเข้าใจว่า นักเรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้ ครูเรียนรู้ไปพร้อมกับนักเรียน และพร้อมเอื้ออำนวยความสะดวก จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีอิสระในการคิด ได้ลงมือปฏิบัติจริง ครูพร้อมให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ เสริมแรงให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นว่าตนเองมีศักยภาพในการเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา
2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ยึดหลักการพัฒนาผู้เรียนให้ถึงศักยภาพสูงสุด คือ ผู้เรียนได้พัฒนาตนทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม หลังเรียนหรือหลังกิจกรรม มีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง ภาคภูมิใจในผลการปฏิบัติ
3. การยึดชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นหลักในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการคิดเชิงระบบ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีรูปแบบการคิดของตนเอง ค้นพบตนเอง
4. การจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ ยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลและหลักการเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา
5. การจัดประสบการณ์โดยใช้คุณธรรมนำความรู้ บูรณาการคุณธรรมในการจัดประสบการณ์ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และทุกขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอน ถือว่าผู้สอนทุกคนมีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนให้ประพฤติตนยึดหลักคุณธรรม และพัฒนาตนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1.2 กระบวนการพัฒนากระบวนการทัศน์การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากที่กล่าวข้างต้นว่าการออกแบบการจัดการเรียนการสอนเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาผู้เรียน การออกแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นั้น ควรยึดหลักการออกแบบการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการออกแบบการจัดการ

เรียนการสอน เนื่องจาก การออกแบบการจัดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชานั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอน วิธีการจัดการเรียนการสอน และการออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งต้องสอดคล้องเหมาะสมกับธรรมชาติของแต่ละรายวิชา สิ่งสำคัญที่ขาดเสียไม่ได้ คือ การเสริมสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้สอนในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม หลักการออกแบบการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญขึ้นอยู่กับบริบทธรรมชาติของแต่ละรายวิชา ธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละบุคคล ผู้สอนจึงจำเป็นต้องนำแนวคิดหลักการมาปรับให้เข้ากับบริบทของตนเอง จากเหตุผลดังกล่าว มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาอาจารย์ในฐานะที่เป็นผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสนับสนุนให้ผู้สอนนำแนวคิดนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน สภามหาวิทยาลัยจึงกำหนดนโยบายสำคัญเพื่อพัฒนาผู้สอนให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดโครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นแรกเพื่อค้นหาแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนรายวิชาบรรยาย และการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติ ประเด็นที่สอง เพื่อขยายผลแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสู่อาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และนำไปสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาบรรยายและรายวิชาปฏิบัติ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมุ่งเน้นพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพโดยส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมหาวิทยาลัยวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปปฏิบัติได้ และวางแผนดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยออกแบบโครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2 ระยะ การดำเนินงานระยะที่ 1 มุ่งเน้นค้นหาแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และระยะที่ 2 มุ่งเน้นการนำแนวปฏิบัติที่ดีสู่การขยายผลไปสู่อาจารย์ท่านอื่น ๆ ที่สนใจ

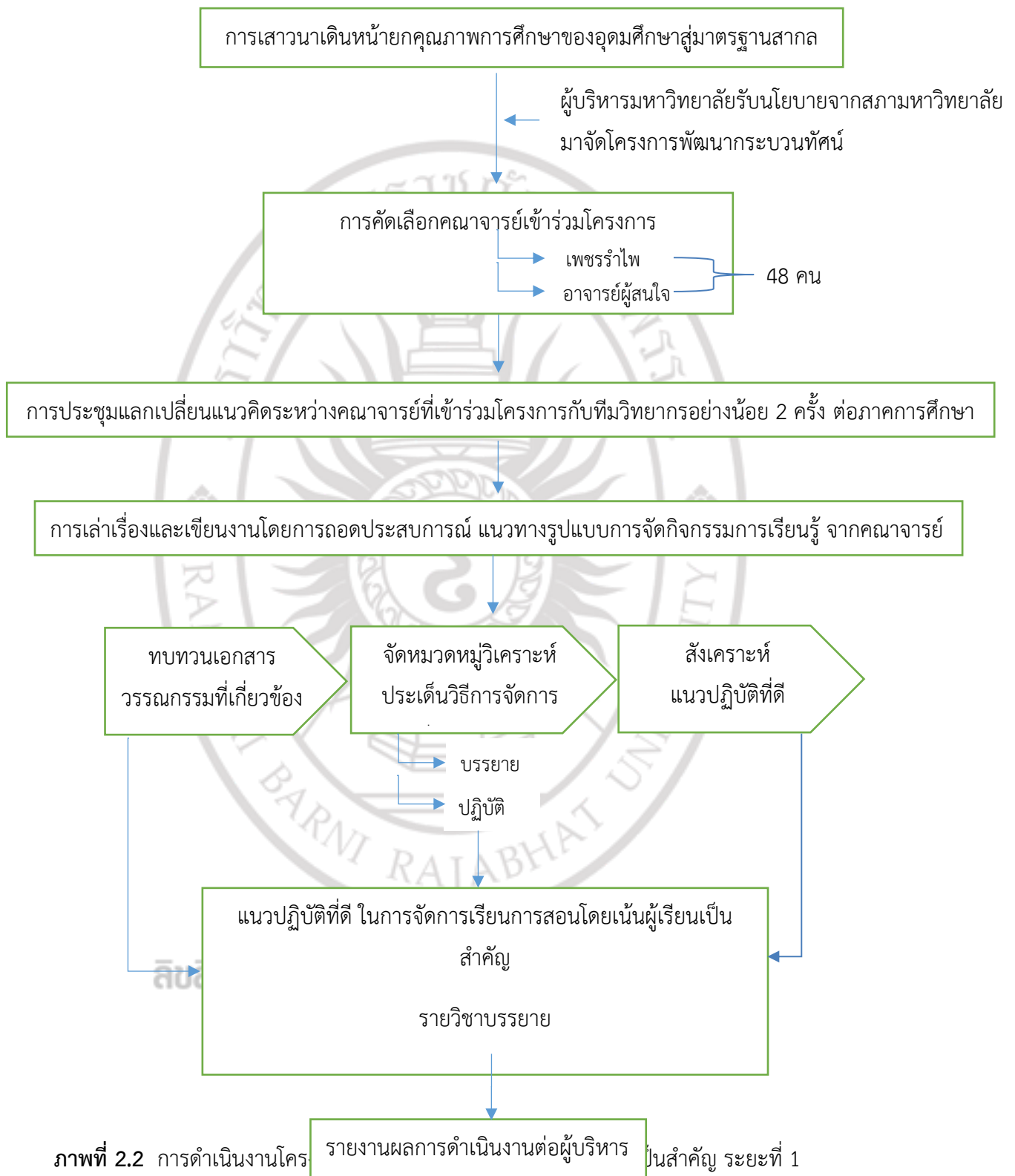
1.2.1 การดำเนินงานโครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระยะที่ 1

การออกแบบการดำเนินงานโครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระยะที่ 1 เริ่มต้นจากโครงการอภิปราย “เดินหน้า...ยกคุณภาพการศึกษาของอุดมศึกษาไทยสู่มาตรฐานสากล” จัดเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2558 ณ หอประชุมสิริราไพพรรณี ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงมอบนโยบายให้กองบริการการศึกษาดำเนินการจัดโครงการ การดำเนินงานระยะที่ 1 จึงเป็นการรวบรวมองค์ความรู้และแนวปฏิบัติจากผู้สอนที่เป็นต้นแบบของการจัดการเรียนการสอนโดยคัดเลือกอาจารย์เข้าร่วมโครงการจำนวน 48 คน

เพื่อประชุม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวปฏิบัติ นำเสนอแนวปฏิบัติของตนเอง เพื่อนำไปสู่การค้นหา
แนวปฏิบัติที่ดีในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังแสดงในภาพที่ 2.2

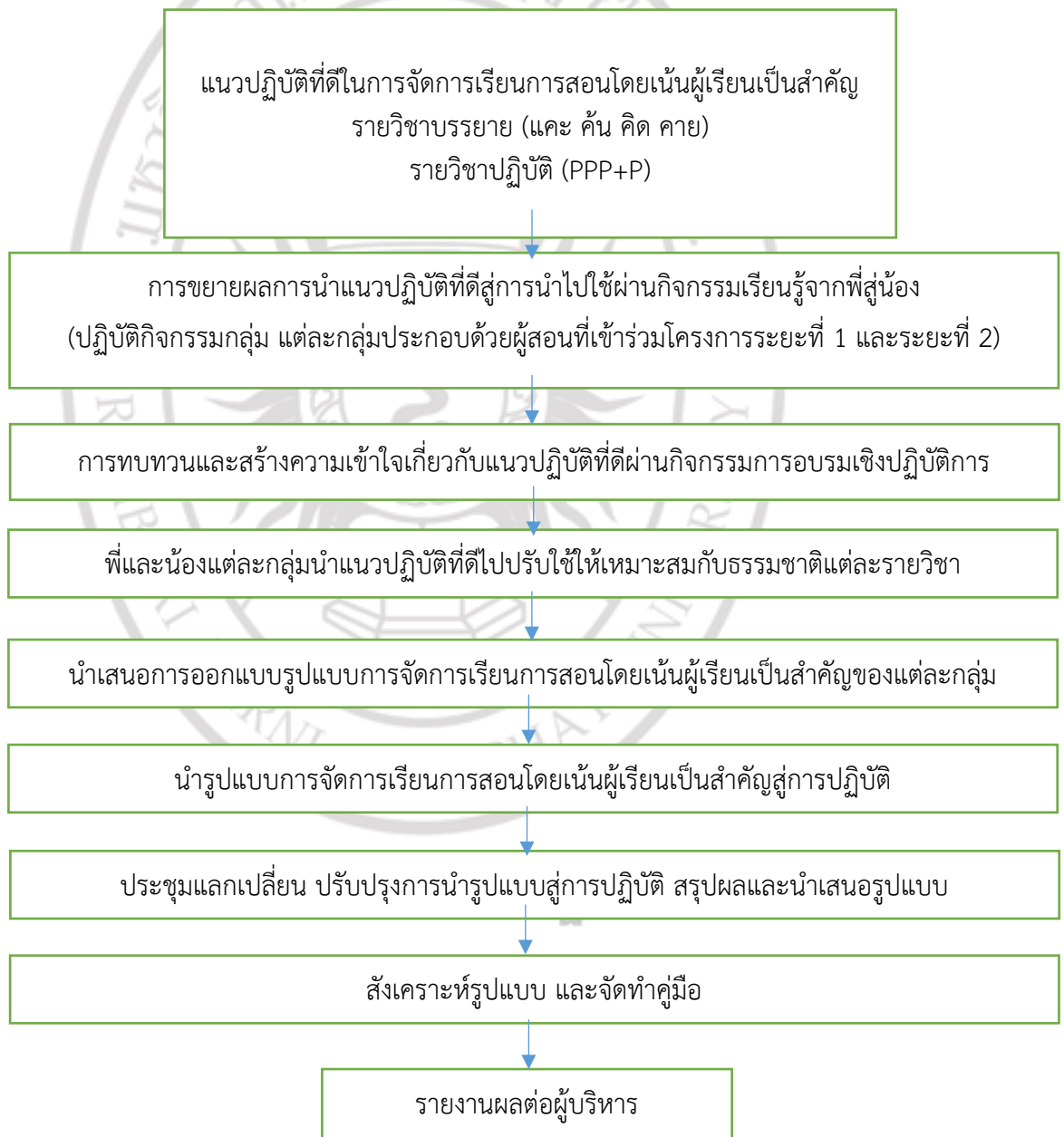
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาพที่ 2.2 การดำเนินงานโครงการ

1.2.2 การดำเนินงานโครงการพัฒนาระบบทศน์การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระยะที่ 2

ผลการดำเนินงานโครงการ ระยะที่ 2 นำไปสู่การค้นพบแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาบรรยาย และรายวิชาปฏิบัติ ดังนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีจึงสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการขยายผลไปสู่ผู้สอนท่านอื่นๆ ในมหาวิทยาลัย โดยจัดโครงการระยะที่ 2 ซึ่งมีกระบวนการดำเนินงานดังแสดงในภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 การดำเนินงานโครงการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รุ่นที่ 2

การออกแบบการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญควรบูรณาการระหว่างหลักการออกแบบการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ความสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง และการมุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเข้ากับบริบทของการจัดการศึกษานั้น ๆ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีดำเนินการโดยจัดทำโครงการ 2 ระยะ โดยระยะที่ 1 มุ่งเน้นการค้นหาแนวปฏิบัติที่ดีจากคณาจารย์ที่มีประสบการณ์และคณาจารย์ผู้สนใจพัฒนาตนเอง ส่วนระยะที่ 2 มุ่งเน้นการนำแนวปฏิบัติที่ดีขยายผลสู่การปฏิบัติจริงในห้องเรียนผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคณาจารย์ผู้เข้าร่วมโครงการระยะที่ 1 และระยะที่ 2 เพื่อนำไปสู่การค้นพบแนวปฏิบัติที่ดีที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสาขาวิชา หรือแต่ละหลักสูตร

1.2.3 ความเป็นมาและแนวนโยบายของ การวิจัยโครงการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู

การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะเกิดประสิทธิภาพต่อผู้เรียน เมื่อผู้สอนคำนึงถึงเป้าหมายแห่งการเรียนการสอน วิธีการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลที่มีความหมายต่อผู้เรียน โดยให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาที่ได้กำหนดไว้ มากกว่าการกรอกข้อมูลลงในแบบฟอร์มเอกสารทางวิชาการที่กำหนดให้ หรือจัดทำประมวลการสอนและแผนการสอนให้ดูดี แต่ควรทุ่มเทพัฒนาไปที่ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริง

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ดำเนินการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งเน้นค้นหาแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมุ่งเน้นการนำแนวปฏิบัติที่ดีสู่การขยายผล โดยเริ่มดำเนินงานตั้งแต่ปีการศึกษา 2558 ต่อเนื่องถึงปีการศึกษา 2559 ซึ่งมีกลยุทธ์เพื่อดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ดังแสดงในภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 แสดงกลยุทธ์การพัฒนากระบวนการทัศน์การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

การพัฒนากระบวนการทัศน์การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีกลยุทธ์การดำเนินงานเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ 3 ข้อ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 สร้างความตระหนักโดยเปิดเวทีเสวนา อภิปรายเพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของ มรพ.กลยุทธ์ที่ 2 ค้นหาแนวปฏิบัติที่ดีจากผู้สอนที่เป็นแบบอย่างในการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย กลยุทธ์ที่ 3 ขยายผลการนำแนวปฏิบัติที่ดีสู่การจัดการเรียนรู้ของผู้สอนอื่น ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยวางแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการทัศน์การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างต่อเนื่องโดยดำเนินการตามกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถ และนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่น ชุมชน สังคมต่อไป

1.3 แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: ถอดประสบการณ์จากบริบท มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

การดำเนินงานโครงการพัฒนากระบวนการทัศน์การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบ่งเป็น 2 ระยะโดยระยะที่ 1 ดำเนินการในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2559 เพื่อมุ่งเน้นการค้นหาแนวปฏิบัติที่ดีจากผู้สอนที่มีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งคัดเลือกจากคณาจารย์ที่ได้รับรางวัลเพชรราไพ ด้านการเรียนการสอน และคณาจารย์ที่สนใจเข้าร่วมโครงการ โดยดำเนินกิจกรรมที่สนับสนุนให้คณาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจนค้นพบแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อสิ้นสุดโครงการระยะที่ 1 มหาวิทยาลัยค้นพบแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2 ลักษณะ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญรายวิชาบรรยาย และรายวิชาปฏิบัติ

1.3.1 การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : รายวิชาบรรยาย

การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในรายวิชาบรรยายที่สอดคล้องกับกระบวนการทัศน์การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีนั้น ผู้สอนควรให้ออกแบบกิจกรรมโดยให้ความสำคัญของกิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการเตรียมความพร้อม กิจกรรมการกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นคว้าข้อมูล ความรู้เพิ่มเติม กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ เน้นการเรียนรู้จากการคิด และกิจกรรมนำเสนอแนวคิด ผลการเรียนรู้ กิจกรรมสำคัญเหล่านี้สามารถสรุปและสังเคราะห์ให้กระชับ จดจำง่าย โดยเรียกว่า “แคะ ค้น คิด คาย” ดังแสดงในภาพที่ 2.5

ภาพที่ 2.5 แนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: รายวิชาบรรยาย

แนวปฏิบัติสำหรับการจัดการเรียนการสอนรูปแบบ แคะ คั่น คิด คาย มีรายละเอียดสำคัญของกิจกรรมแต่ละกิจกรรมมีดังนี้

ก. การเตรียมความพร้อม หรือเรียกว่า “แคะ” เป็นกิจกรรมมุ่งเน้นให้ผู้สอนออกแบบกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ และทบทวนความรู้เดิมหรือความรู้พื้นฐานให้แก่ผู้เรียน กิจกรรมที่ผู้สอนอาจเลือกนำไปออกแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การวิเคราะห์ความรู้เดิมของผู้เรียนการสร้างความเข้าใจหรือข้อตกลงกับผู้เรียนหรือผู้สอนต้องเตรียมความพร้อมก่อนสอน โดยผู้สอนควรพิจารณาให้เหมาะสมกับเวลา เนื้อหา ลักษณะของผู้เรียน

ข. การค้นคว้าข้อมูล หรือเรียกว่า “คั่น” เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้สอนออกแบบกิจกรรมที่เน้นการค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ กิจกรรมที่ผู้สอนอาจเลือกนำไปออกแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การมอบหมายให้ผู้เรียนค้นคว้ารวบรวมเรื่องที่สนใจการแนะนำผู้เรียนให้จัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ เป็นต้น การออกแบบกิจกรรมนี้อาจบูรณาการกับเทคโนโลยีเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย

ค. การลงมือปฏิบัติ เน้นการเรียนรู้จากการคิดหรือเรียกว่า “คิด” เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้สอนออกแบบให้ผู้เรียนฝึกการลงมือปฏิบัติการจัดกระทำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้หรือจากสถานการณ์จริง สถานการณ์จำลองเพื่อส่งเสริมและพัฒนากระบวนการคิด กิจกรรมที่ผู้สอนอาจเลือกนำไปออกแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การมอบหมายให้ผู้เรียนจัดทำผลงาน ชิ้นงาน การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ ทดลองกับเครื่องมือ อุปกรณ์จริงการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการแก้ปัญหาหรือสถานการณ์จำลอง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการทำงานกลุ่ม การเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ/ภูมิปัญญา/แหล่งเรียนรู้ โดยผู้สอนควรเลือกจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลา ความสนใจของผู้เรียน และธรรมชาติของรายวิชาแต่ละรายวิชา

ง. การนำเสนอแนวคิด ผลการเรียนรู้ หรือเรียกว่า “คาย” เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้สอนออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนนำเสนอแนวคิด ความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ผ่านช่องทางการสื่อสารหลากหลายรูปแบบกิจกรรมที่ผู้สอนอาจเลือกนำไปออกแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การนำเสนอโดยการรายงานการนำเสนอผลงานผ่านสื่อสาธารณะ หรือการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยผู้สอนควรบูรณาการสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดกิจกรรมนี้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสังเคราะห์ความรู้ ความเข้าใจ และสื่อสารเผยแพร่สู่สังคม

กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในรายวิชาบรรยายนั้น ผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมให้ครอบคลุมกิจกรรมสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ แคะ คั่น คิด คาย โดยบูรณาการสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อ

ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมดังกล่าวในห้องเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ สำคัญแต่ละกิจกรรมของแนวปฏิบัติที่ดีสรุปได้ดังแสดงในตาราง 2.1

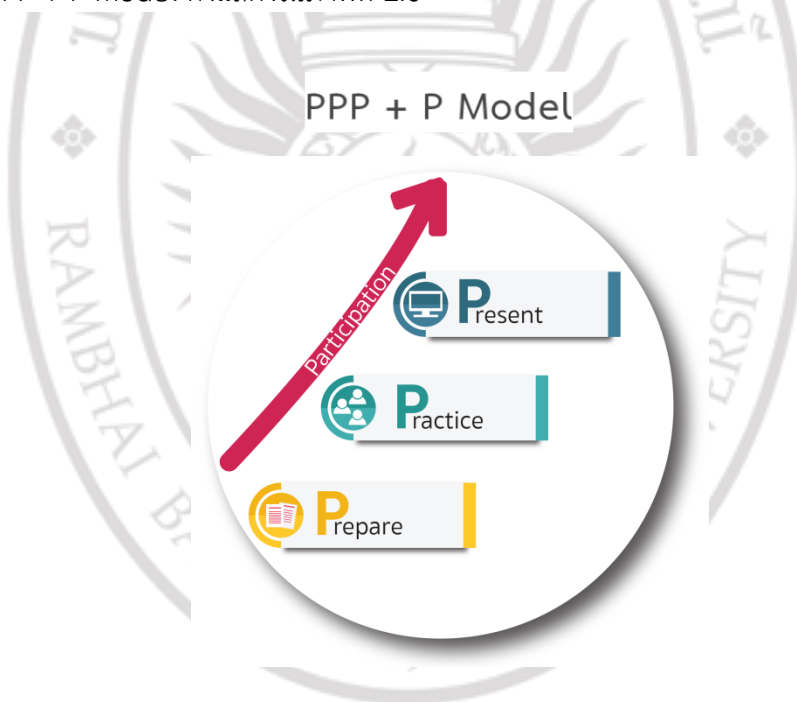
ตารางที่ 2.1 แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : รายวิชาบรรยาย

ลักษณะการจัดกิจกรรม		ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ถอดบทเรียนจากโครงการ รุ่นที่ 1)
การเตรียมความพร้อม (แคะ)	ผู้สอนออกแบบกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ ะทบทวนความรู้เดิมหรือความรู้พื้นฐานให้แก่ผู้เรียน	วิเคราะห์ความรู้เดิมของผู้เรียน สร้างความเข้าใจหรือข้อตกลงกับ ผู้เรียน ผู้สอนต้องเตรียมความพร้อมก่อนสอน
การค้นคว้าข้อมูล ความรู้ (ค้น)	ผู้สอนออกแบบกิจกรรมที่เน้น การค้นคว้าข้อมูลจาก แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ	ผู้เรียนค้นคว้ารวบรวมเรื่องที่สนใจ ผู้เรียนจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ
การลงมือปฏิบัติ การเรียนรู้จาก การคิด (คิด)	ผู้สอนออกแบบให้ผู้เรียนฝึกลงมือปฏิบัติจัดทำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้ หรือจากสถานการณ์จริง สถานการณ์จำลองเพื่อส่งเสริมและพัฒนากระบวนการคิด	จัดทำผลงาน ชิ้นงาน ลงมือปฏิบัติ ทดลองกับเครื่องมือ อุปกรณ์จริง เรียนรู้จากการแก้ปัญหา/สถานการณ์ จำลอง เรียนรู้จากการทำงานกลุ่ม เรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ/ภูมิปัญญา/ แหล่งเรียนรู้
การนำเสนอแนวคิด ผลการเรียนรู้ (คาย)	ผู้สอนออกแบบให้ผู้เรียน นำเสนอแนวคิด ความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ผ่าน ช่องทางการสื่อสารหลากหลายรูปแบบ	นำเสนอโดยการรายงาน นำเสนอผลงานผ่านสื่อสาธารณะ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
เน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ (ครบ)	เป็นกิจกรรมที่เน้นการเชื่อมโยงสู่ชุมชน สะท้อนผลการเรียนรู้ตาม	บูรณาการกับมวลชน หรือจัดกิจกรรมตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา

	กรอบ TQF หรือ สะท้อนผลการเรียนรู้ตาม Bloom โดยผู้สอนสามารถเลือกออกแบบกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงสู่หลักการใดหลักการหนึ่ง	ระดับปริญญาตรี (TQF) 5 ด้าน หรือ จัดกิจกรรมที่ครอบคลุมมิติการเรียนรู้ของบลูม 3 ด้านคือ ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย
--	--	--

1.3.2 การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: รายวิชาปฏิบัติ

การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในรายวิชาปฏิบัติในบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีนั้น ผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ความสำคัญกับกิจกรรม 3 กิจกรรมสำคัญ ได้แก่ การเตรียมความพร้อม (Prepare) การให้โอกาสผู้เรียนลงมือปฏิบัติ (Practice) และการสื่อสารความรู้ (Present) โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในทุก ๆ กิจกรรม ซึ่งเรียกกิจกรรมเหล่านี้ว่า PPP + P Model ดังแสดงในภาพที่ 2.6

ภาพที่ 2.6 แนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: รายวิชาปฏิบัติ

แนวปฏิบัติสำหรับการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีรายละเอียดของกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ดังนี้

ก. Prepare หรือ การเตรียมความพร้อม เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนวางแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน กิจกรรมที่ผู้สอนอาจเลือกนำไปออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การสร้างข้อตกลงของการจัดกิจกรรม การแจ้งเวลาสำหรับการลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

ข. Practice หรือ การลงมือปฏิบัติ เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยฝึกปฏิบัติ ในสถานการณ์จริง/สถานการณ์จำลอง กิจกรรมที่ผู้สอนอาจเลือกนำไปออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ กระบวนการวิจัย กิจกรรมกลุ่มหรือสัมมนา เป็นต้น

ค. Presentation หรือ การสื่อสารความรู้ เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำเสนอ ผลงาน องค์ความรู้ หรือทักษะที่เกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมที่ผู้สอนอาจเลือกนำไป ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การสนับสนุนให้ผู้เรียนนำเสนอผลการเรียนรู้ ผลงาน ชิ้นงานด้วย วิธีการหลากหลาย เช่น การรายงาน การเผยแพร่บนสื่อออนไลน์ เป็นต้น สรุปสาระสำคัญของแนวปฏิบัติ ที่ดีของการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในรายวิชาปฏิบัติดังแสดงในตาราง 2.2

ตารางที่ 2.2 แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : รายวิชาปฏิบัติ

ลักษณะการจัดกิจกรรม		ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (ถอดบทเรียนจากโครงการ รุ่นที่ 1)
Prepare (การเตรียมความพร้อม)	ผู้สอนวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน	การสร้างข้อตกลง การแจ้งเวลาในการทำกิจกรรม
Practice (การลงมือปฏิบัติ)	ผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง/สถานการณ์จำลอง เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้	ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านกระบวนการวิจัย กิจกรรมกลุ่มหรือการสัมมนา
Presentation (การสื่อสารความรู้)	ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำเสนอผลงาน องค์ความรู้ หรือทักษะที่เกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้	ผู้เรียนนำเสนอผลการเรียนรู้ ผลงาน ชิ้นงานด้วยวิธีการหลากหลาย เช่น การรายงาน การเผยแพร่บนสื่อออนไลน์

กล่าวโดยสรุปว่า การดำเนินงานโครงการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระยะที่ 1 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี นำไปสู่การค้นพบแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการจัดการเรียนการสอน 2 ลักษณะ ได้แก่ “แคะ คั้น คิด คาย” และ “PPP+ P” สำหรับการจัดการเรียนรู้รายวิชาบรรยาย และรายวิชาปฏิบัติตามลำดับ ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมตามแนวปฏิบัติที่ดีให้ประสบผลสำเร็จนั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมหาวิทยาลัยกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาการเรียนการสอนที่ชัดเจน นอกจากนี้ผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัยควรสนับสนุนการดำเนินการ และผู้บริหารระดับคณะควรกระตุ้นและส่งเสริมให้คณาจารย์จัดกิจกรรมตามแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา รายละเอียดแสดงในภาพที่ 2.7

ภาพที่ 2.7 สรุปแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: ถอดประสบการณ์จาก
 บริบทมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

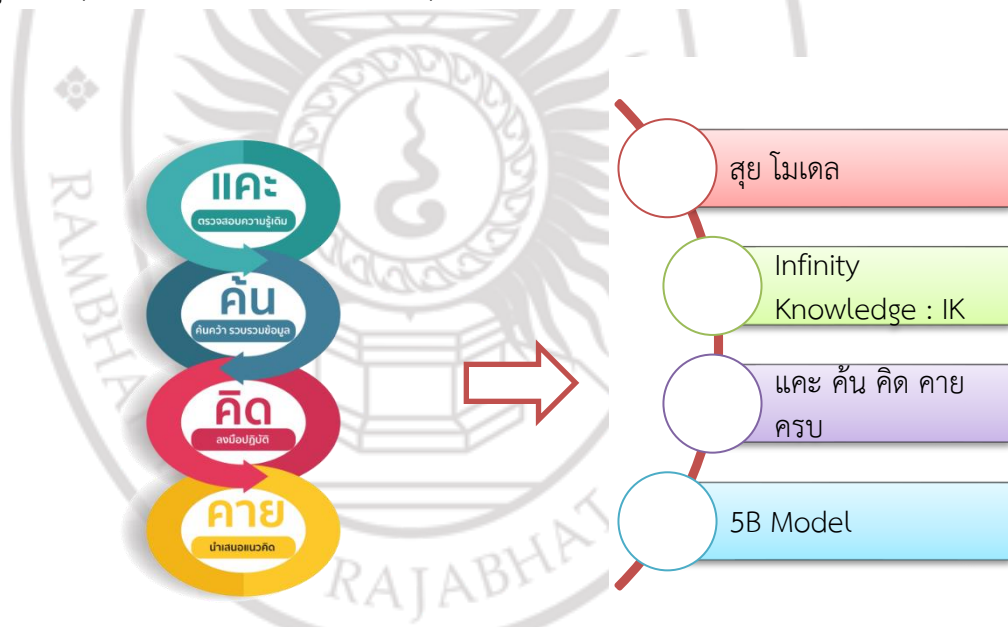
1.4 การขยายผลแนวปฏิบัติที่ดีสู่การจัดการเรียนรู้

การดำเนินงานระยะที่ 1 สิ้นสุดในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2559 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีค้นพบแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับรายวิชาบรรยายและรายวิชาปฏิบัติ ซึ่งนำไปสู่การดำเนินการระยะที่ 2 ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ที่มุ่งเน้นการขยายผลแนวปฏิบัติที่ดีสู่การจัดการเรียนรู้ของผู้สอนท่านอื่นที่สนใจเข้าร่วมโครงการ

ซึ่งการดำเนินการระยะที่ 2 นั้น มหาวิทยาลัยจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้สอนที่เข้าร่วมกิจกรรมระยะที่ 1 เผยแพร่แนวคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้สอนที่สมัครเข้าร่วมโครงการระยะที่ 2 เพื่อนำไปสู่การค้นหาวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญภายใต้การนำแนวปฏิบัติที่ดีของระยะที่ 1 ไปปรับใช้ให้เข้ากับบริบท ธรรมชาติของแต่ละรายวิชา

1.4.1 การจัดการเรียนรู้โดยนำแนวปฏิบัติที่ดีไปประยุกต์ใช้ไปสู่การจัดการเรียนรู้: รายวิชาบรรยาย

การนำแนวปฏิบัติที่ดี “แคะ คั่น คิด คาย” ไปสู่การขยายผลเพื่อค้นหาวิธีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบท ธรรมชาติของแต่ละรายวิชาบรรยาย โดยการแนะนำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้าร่วมโครงการระยะที่ 1 กับผู้เข้าร่วมโครงการระยะที่ 2 นั้น ดำเนินการในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2559 เมื่อสิ้นสุดโครงการระยะที่ 2 พบว่า รายละเอียดของการจัดการเรียนรู้โดยนำแนวปฏิบัติที่ดีสู่การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาบรรยายมี 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) สุยโมเดล 2) Infinity Knowledge: IK 3) แคะ คั่น คิด คาย ครบ และ 4) 5B Model ดังภาพที่ 2.8

ภาพที่ 2.8 การจัดการเรียนรู้โดยนำแนวปฏิบัติที่ดีไปประยุกต์ใช้ไปสู่การจัดการเรียนรู้รายวิชาบรรยาย 4 รูปแบบ

สฺย โมเดล

ภาพที่ 2.9 แสดงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามสฺยโมเดล

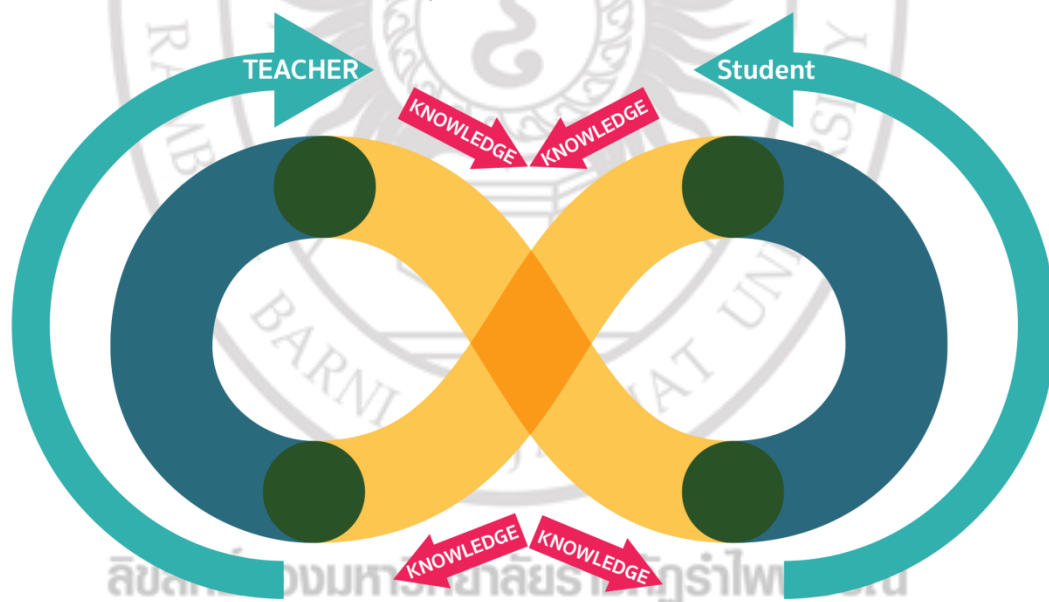
สฺยโมเดล ประกอบไปด้วยคำสำคัญ 5 คำ คือ สร้าง เสาะ สุขสนุก สำเร็จ และสฺย โดยมีลำดับขั้นในกระบวนการจัดการเรียนการสอน 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นแรกเป็นการเตรียมการสอน ผู้สอนมีการจัดเตรียมการเรียนการสอน เช่น แผนการสอน เอกสารประกอบการเรียนการสอน หนังสือ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหารายวิชา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียนทราบถึงองค์ความรู้และทฤษฎีต่าง ๆ อย่างเข้มข้น นอกจากนั้น ยังมีการเตรียมสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมในแต่ละรายวิชาประกอบการบรรยายในแต่ละครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาวิชาง่ายขึ้น ได้แก่ การเตรียมวีดิทัศน์ PowerPoint รูปภาพ รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นต้น สื่อเหล่านั้นช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเพิ่มแรงเสริมและแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน มากไปกว่านั้นผู้สอนยังต้องมีการเตรียมกิจกรรมในชั้นเรียนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ และพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น กิจกรรมจะเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความตื่นตัว และมีความต้องการร่วมเรียนไปกับเนื้อหาวิชาในการบรรยายแต่ละครั้ง เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการเตรียมการวัดและการประเมินผลทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละครั้ง โดยการกำหนดเกณฑ์การวัดผลการเรียนรู้ทำให้ผู้สอนทราบถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ขั้นที่สอง เป็นการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียน โมเดลการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจากการระดมความคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์ออกมาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2559 มีรายละเอียดและขั้นตอนของ “สฺยโมเดล” 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่หนึ่ง “สร้าง” เป็นลำดับการเรียนการสอนขั้นแรกที่คุณสอนจะช่วยสร้างแรงบันดาลใจ

และแรงจูงใจเพื่อดึงดูดให้ผู้เรียนเกิดความต้องการเรียนรู้ในวิชาบรรยายในแต่ละครั้ง กระตุ้นให้ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ร่วมไปกับบทเรียน การช่วยสร้างความกระตือรือร้นให้แก่ผู้เรียน ผู้สอนจะทำการพูดคุยในบรรยากาศที่เป็นมิตร และชี้ให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ในการเรียนในแต่ละครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนเห็นจุดหมายปลายทาง และความรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับในการฟังบรรยายในแต่ละครั้ง ขั้นตอนการสร้างเป็นการโน้มน้าวให้ผู้เรียนคล้อยตาม และมีทัศนคติที่ดีกับรายวิชา อันจะนำไปสู่ความต้องการติดตามเนื้อหา และกิจกรรมในรายวิชาบรรยายนั้น ๆ อีกทั้งยังเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียนในเบื้องต้นว่า ผู้เรียนทุกคนจะสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนในรายวิชานั้น ๆ ได้ ขั้นที่สอง “เสาะ” ผู้สอนต้องเสาะหาความรู้เดิมของผู้เรียน ใช้วิธีการตั้งคำถามภายในห้องเรียนให้สอดคล้องกับสิ่งที่ผู้เรียนจะเรียนในแต่ละครั้ง หรือการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การเขียนบรรยาย การวาดรูปภาพ การทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) เป็นต้น ล้วนแล้วแต่เป็นขั้นตอนของการเสาะเพื่อที่ผู้สอนจะได้ทราบถึงภูมิหลัง หรือความรู้พื้นฐานของผู้เรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน ขั้นของการเสาะทำให้ผู้สอนทราบถึงทิศทางในการจัดการเรียนการสอนว่า ควรจะเริ่มสอนจากจุดใด และจะสอนอย่างไรในความแตกต่างของความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน ขั้นที่สาม “สุขสนุก” เมื่อผู้เรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชั้นเรียน ประกอบกับการบรรยายของผู้สอนแล้ว ส่งผลให้เกิดความท้าทายของผู้เรียน เนื่องจากกิจกรรมในการเรียนแต่ละครั้งจะมีความแตกต่างกันออกไป บรรยากาศในการเรียนการสอนในรายวิชาบรรยายจะไม่เกิดความน่าเบื่ออีกต่อไป ผู้เรียนจะมีความตั้งใจเพิ่มมากขึ้น และมุ่งมั่นที่จะสร้างผลงานผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้สอนกำหนดให้ทำ ผู้เรียนจะมีความสุขและสนุกสนานขณะเรียนรู้ เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเพื่อนร่วมชั้นเรียน มีการร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเล่นเกม การสร้างสรรค์ผลงานภายในชั้นเรียน หรืออาจใช้เทคโนโลยีเสริมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น ขั้นที่สี่ “สำเร็จ” หลังจากที่ผู้เรียนมีแรงบันดาลใจและได้รับแรงจูงใจในการเรียนในรายวิชาบรรยายในแต่ละครั้ง จากการ “สร้าง” มีประสบการณ์ในการเรียนรู้ด้วยการ “เสาะ” อย่างมีความ “สุขและสนุก” จากการร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนแล้ว ผู้เรียนจะเข้าใจในบทเรียน มีความมั่นใจในศาสตร์ที่ตนเองศึกษา และสามารถผ่านเกณฑ์การประเมินผลหลังจากการเรียนการสอน โดยดูจากผลคะแนนในรายวิชาต่าง ๆ จึงถือว่าผู้เรียนประสบความสำเร็จในรายวิชานั้น อีกทั้งผู้สอนก็รู้สึกถึงความสำเร็จนั้น ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจแก่ผู้สอนอีกด้วย ขั้นที่ห้า “สุข” เป็นการผลักดัน และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ได้เร็ว และง่ายขึ้นในรายวิชาบรรยาย ผู้สอนจะใช้วิธีการแนะนำ (Coaching) โดยให้ความสำคัญกับความแตกต่างของผู้เรียนเป็นรายบุคคลอย่างใกล้ชิด ผู้สอนจะแนะนำผู้เรียนแบบกัลยาณมิตร และปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นใจเพื่อนที่เรียนช้าหรืออ่อนกว่า โดยการให้ “เพื่อนช่วยเพื่อน” ส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยผู้สอนดูแลอย่างใกล้ชิด เกิดเป็นมิตรภาพในการร่วมกันพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในชั้นเรียน ผู้เรียนมีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีการเอื้อเฟื้อแบ่งปันให้แก่ผู้ที่อยู่ร่วมกันในสังคม และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้สอนกับผู้เรียนอีกด้วย กล่าวโดยสรุป “สุขโมเดล” ดังได้อธิบายไว้ข้างต้น เป็นการสังเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันของคณาจารย์จากหลายหลายศาสตร์ ที่จัดการเรียนการสอนรายวิชาบรรยาย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้น

ผู้เรียนเป็นสำคัญ รองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและพลวัตโลก เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในศาสตร์ต่าง ๆ ที่ตนศึกษาอย่างเข้มข้น จำนวนความรู้ที่เพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลและรวดเร็วในแต่ละวัน อีกทั้งปัจจัยแวดล้อมภายนอกที่รายล้อมผู้เรียนอยู่นั้นมีความน่าสนใจมากกว่าความรู้ที่อยู่ในหนังสือ การที่ได้ผู้เรียนท่องเก่ง จำเก่ง เพื่อไปสอบให้ผ่านแต่เพียงอย่างเดียว คงไม่เพียงพอต่อการพัฒนาคนของประเทศชาติ ผู้เรียนควรได้รับการปลูกฝังทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีไปด้วย อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว หากแต่ผู้สอนต้องหาวิธีการที่เหมาะสม โดยร่วมกันศึกษาระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมในแต่ละรายวิชาบรรยาย

Infinity Knowledge : IK

Infinity เป็นสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ซึ่งหมายถึงความถึง การไม่มีจุดสิ้นสุดและ Knowledge คือ ความรู้ เมื่อนำคำทั้งสองมารวมเข้าด้วยกัน จึงให้ความหมายว่าการเรียนรู้ที่ไม่มีจุดสิ้นสุดที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาของการศึกษาที่เริ่มต้นจากการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ของผู้สอนไปสู่ผู้เรียน และการพัฒนาของผู้เรียนที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ เพื่อเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงการยกระดับการศึกษาในศาสตร์วิชานั้น ๆ

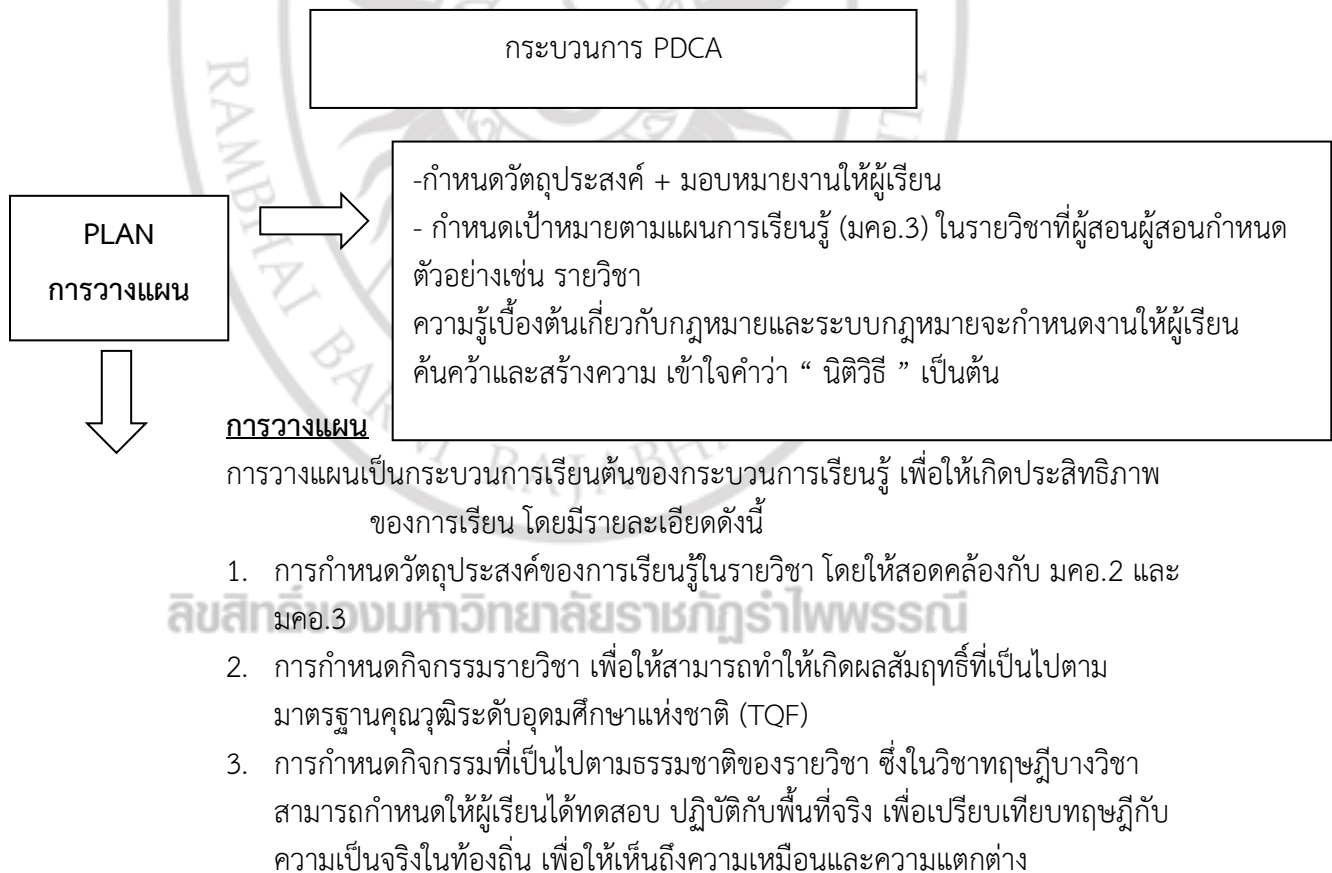

ภาพที่ 2.10 แสดงแนวคิดการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตาม InfinityKnowledge : IK

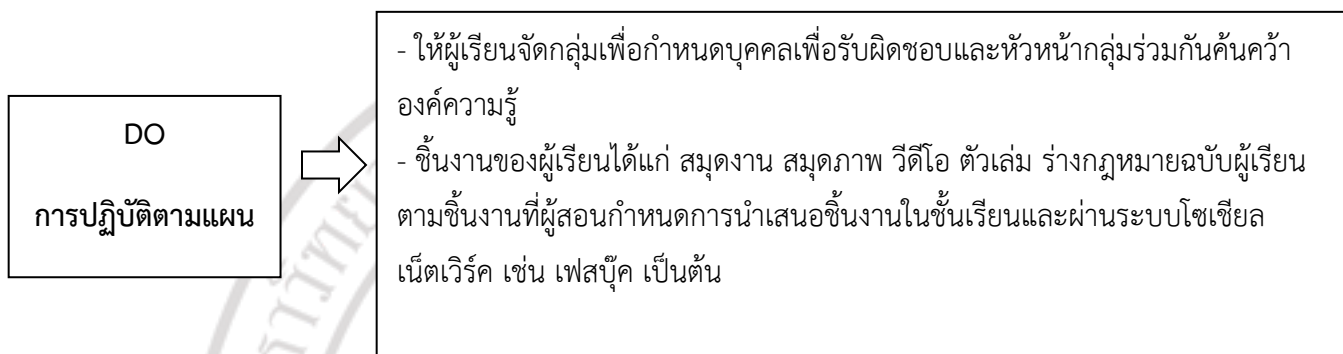
จากภาพที่ 2.10 สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้สอน(Teacher) ความรู้(Knowledge) และ ผู้เรียน(Student) ได้ว่า สายธารแห่งการเรียนรู้ คือ การถ่ายทอดองค์ความรู้จากวิชาการและประสบการณ์จากผู้สอนและในเวลาเดียวกันเมื่อผู้เรียนได้รับความรู้แล้ว ได้นำความรู้ไปสู่วิธีปฏิบัติ

สามารถสะท้อนผลของการปฏิบัติกลับมาสู่ผู้สอน เพื่อให้เกิดการพัฒนาาร่วมกันภายใต้เส้นทางการเรียนรู้ที่ไม่มีจุดสิ้นสุด โดยมีเส้นทางการหมุนเวียนแห่งความรู้ เป็นรูปเลข 8 หรือ Infinity ซึ่งเป็นขั้นตอนของการสร้างความรู้ที่ไม่มีที่สิ้นสุด สามารถที่จะค้นคว้า แสวงหา ความรู้ได้อย่างตลอดเวลา และนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีเหตุผล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตาม InfinityKnowledge : IK ดำเนินการโดยใช้กระบวนการ PDCA ดังแสดงตามภาพที่ 2.11

Infinity Knowledge : IK

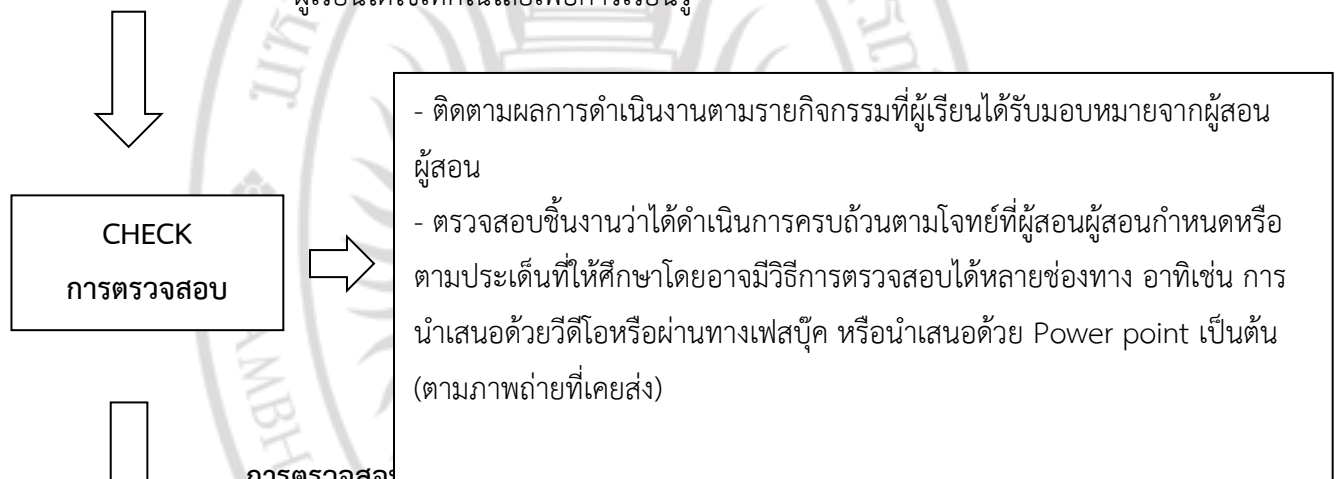
4. การสร้างกติกา กฎเกณฑ์ การมีส่วนร่วมในการศึกษาตามหลักการเรียนรู้ในศตวรรษ
ที่ 21

การปฏิบัติตามแผน

การปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้ เป็นกระบวนการการขยายสู่ขั้นตอนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

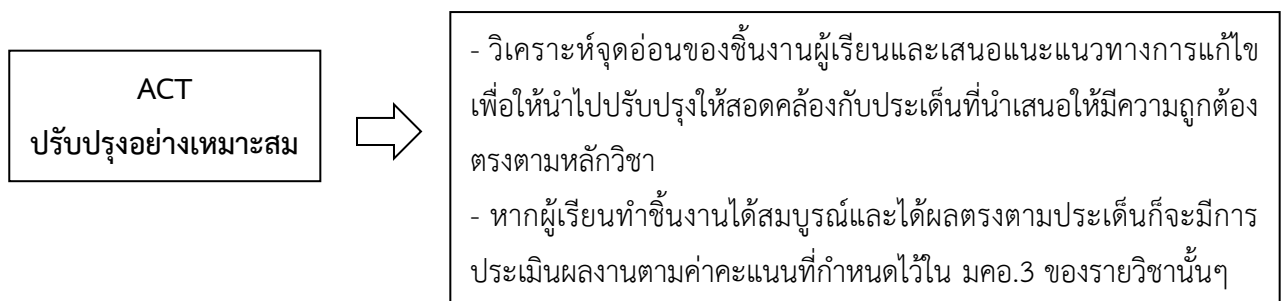
1. การถ่ายทอดองค์ความรู้ทางทฤษฎี ประสบการณ์จากปฏิบัติ สู่ผู้เรียนอย่างเป็นขั้นตอน
2. การมอบหมายกิจกรรมตามธรรมชาติของรายวิชา ทั้งการมอบหมายงานเดี่ยว และงานกลุ่ม
3. กำหนดเป้าหมาย ระยะเวลา กติกา กฎเกณฑ์ ลักษณะงานที่ผู้เรียนต้องทำส่ง เช่น การจัดทำเป็นชุดความรู้ การจัดทำวิดีโอ เป็นต้น และกำหนดช่องทางการส่งเพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

การตรวจสอบ

การตรวจสอบเป็นขั้นตอนของกระบวนการติดตามงานของผู้เรียน โดยมีรายละเอียด

1. เป็นกระบวนการติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่เป็นผลมาจากการเรียนรู้ในชั้นเรียน และนอกชั้นเรียน
2. การตรวจสอบเป็นการใช้วิธีการตามธรรมชาติของรายวิชา และตามแผนที่กำหนดไว้ข้างต้น
3. การนำเสนอในห้องเรียน และการนำเสนอผ่านรายงาน หรือวิดีโอผ่านระบบ Internet และอื่นๆ ตามการฝึกฝนให้เป็นไปตามมาตรฐานระดับอุดมศึกษา

การปรับปรุงอย่างเหมาะสม

การปรับปรุงอย่างเหมาะสมเป็นขั้นตอนของการประเมินผลงานของผู้เรียนและการชี้แนะถึงจุดที่ต้องแก้ไข และนำไปปฏิบัติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. จากกระบวนการนำเสนอตามกิจกรรมที่จัดให้ทั้งกิจกรรมกลุ่ม หรือกิจกรรมเดี่ยว ทั้งทางชุดการเรียนรู้ และอื่นๆ ผู้สอนจะได้ทำการพิจารณา เพื่อเติมเต็มส่วนที่ขาดหายไป และให้ผู้เรียนได้นำกลับไปดำเนินการแก้ไขหรือปรับปรุงให้ครบถ้วน
2. การให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนวางแผน เพื่อเป็นการจัดระดับการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลตามความสามารถในการเรียนรู้
3. การติดตามผลที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปปรับปรุงกลวิธีในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้สอน และการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

ภาพที่ 2.11 แสดงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตาม InfinityKnowledge : IK

2. ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการพัฒนาระบบทัศน์การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้ นวัตกรรมการสอนรูปแบบ แคะ คัด คั้น คาย ครบ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) และสอดคล้องกับค่านิยมของมหาวิทยาลัยที่ว่า RBRU ซึ่งหมายถึง R : Responsibility คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง องค์กร และสังคม B : Best คือ ความเป็นเลิศของบุคลากร ความรอบรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพและความเป็นมืออาชีพ R : Relationship คือ การมีสัมพันธ์ที่ดีก่อให้เกิดการทำงานเป็นทีม และ U : Unity คือ ความเป็นหนึ่งเดียวมีเอกภาพ โดยส่งเสริมให้คณาจารย์จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข โดยจัดการเรียนการสอนในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย มีความอิสระ ยอมรับความแตกต่างของผู้เรียนมีความหลากหลายในวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เกิดแรงจูงใจและรักการเรียนรู้ อันจะส่งผลทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ และมีความอยากเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มหาวิทยาลัยได้มอบหมายให้กองบริการการศึกษา สำนักงานอธิการบดีให้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเร่งด่วนของสภามหาวิทยาลัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 โดยให้

จัดทำโครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อดำเนินงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 1 การผลิตบัณฑิตที่ตลาดจัดการสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยมีเป้าหมายคือการยกระดับคุณภาพบัณฑิตโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามตัวชี้วัด จำนวนอาจารย์ที่สอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีค่าเป้าหมาย สำหรับปีการศึกษา 2558 จำนวน 24 คน และปีการศึกษา 2559 จำนวน 50 คน ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการดำเนินงานกิจกรรมโครงการกระบวนการเรียนรู้การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากจะเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีแล้ว ยังมีการนำแนวคิดจาก พ.ร.บ การศึกษา พ.ศ. 2542 และแนวคิดการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 21 สำหรับการออกแบบการเรียนการสอน สำหรับในระยะที่ 1 เริ่มต้นจากการกำหนดนโยบายระดับมหาวิทยาลัยซึ่งเปรียบเสมือนรากแก้ว การสนับสนุนจากผู้บริหารของมหาวิทยาลัย การกระตุ้น และการส่งเสริมจากผู้บริหารระดับคณะนำไปสู่การค้นพบแนวปฏิบัติที่ดี ซึ่งประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาบรรยาย โดยผู้สอนควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม ได้แก่ (1) การเตรียมความพร้อม (แคะ) (2) การกระตุ้นให้นักศึกษาค้นคว้าข้อมูล ความรู้เพิ่มเติม (ค้น) (3) การลงมือปฏิบัติ เน้นการเรียนรู้จากการคิด (คิด) (4) การนำเสนอแนวคิด ผลการเรียนรู้ (คาย) ทั้งนี้รายวิชาบรรยายจะมีการใช้เทคโนโลยีช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม หรือที่เรียกว่า “แคะ ค้น คิด คาย” ส่วนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาปฏิบัติ ผู้สอนควรมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย 3 กิจกรรม ได้แก่ (1) การวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน เน้นการมีส่วนร่วม (Participation) (2) เรียนรู้โดยฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง/สถานการณ์จำลอง/เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ กระบวนการวิจัย กิจกรรมกลุ่ม หรือสัมมนา (Practice) (3) นำเสนอผลการเรียนรู้ ผลงาน ชิ้นงาน (Presentation) หรือที่เรียกว่า “PPP+P”

ทั้งนี้หลังจากที่มีการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) เพื่อร่วมกันสังเคราะห์หาแนวปฏิบัติที่ดี (Good practice) สำหรับการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาที่เน้นการบรรยาย ผลจากการสังเคราะห์ทำให้ได้นวัตกรรมการเรียนการสอนหลากหลายชิ้น และหนึ่งในนวัตกรรมการสอนนั้น คือ นวัตกรรมการสอนที่มีชื่อว่า “แคะ ค้น คิด คาย ครบ” ซึ่งมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ 5 ขั้นตอน โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ดังนี้

ขั้นแคะ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการทดสอบความรู้เดิม (Prior Knowledge Evaluation) ของผู้เรียน โดยผู้สอนอาจเลือกจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เช่น การทดสอบก่อนเรียนเพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน (Prior knowledge evaluation using pre test) การทบทวนหรือให้ผู้เรียนได้ย้อนไปคิดในสิ่งที่ตนรู้มาก่อนเพื่อช่วยในการเรียนรู้สิ่งใหม่ (Reflecting what they have already known before learning new content) หรืออาจจัดกิจกรรมทั้งการทดสอบและการทบทวน

ทั้งนี้ ควรเลือกจัดกิจกรรมให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหาวิชามากที่สุด (Concise and purposive assessment)

ขั้นค้น เป็นกิจกรรมที่มุ่งต่อยอดองค์ความรู้ (Acquiring knowledge) โดยบูรณาการกิจกรรมให้สอดคล้องกับปณิธานของมหาวิทยาลัย ผู้สอนควรจัดกิจกรรมตามลำดับ โดยเริ่มต้นจากการถ่ายทอดทฤษฎีให้เป็นการปฏิบัติ (Applying theory to practice) ไปสู่การเชื่อมโยงสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Traditional knowledge) และบูรณาการการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ (Utilizing IT and English)

ขั้นคิด เป็นกิจกรรมที่สำคัญของรูปแบบผู้สอนจึงควรออกแบบโดยการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ (Using Interesting activity) เหมาะสมกับผู้เรียน ผู้สอนควรเลือกจัดกิจกรรมที่เหมาะสม โดยอาจจัดกิจกรรมลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังนี้ กิจกรรมที่ส่งเสริมคิดนอกกรอบอย่างสร้างสรรค์ (Creative and Innovate thinking) การเรียนรู้จากกรณีตัวอย่าง (Case Study) การเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรม (Activities) การเรียนรู้จากโครงงาน (Project) การเรียนรู้จากการทำวิจัย (Research) หรือการนำเสนอรายงาน (Report) เป็นต้น

ขั้นคาย เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำเสนอแนวคิด (Presentation) ซึ่งเป็นความรู้ที่ผู้เรียนสร้างขึ้นจากกิจกรรมขั้นคิด การจัดกิจกรรมขั้นคามีลำดับขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic planning) การนำเสนอความคิดสร้างสรรค์ (Creative design) การสร้างสรรค์ผลงานให้โดดเด่น มีประสิทธิภาพและเหมาะสม (Preparing content to be outstanding, proper and efficient) การนำเสนอ (Presentation) และการผลิตชิ้นงาน (Publish)

ขั้นครบ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ กิจกรรมสำคัญของขั้นครบควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการเชื่อมโยงสู่ชุมชน สะท้อนผลการเรียนรู้ตามกรอบ TQF หรือ สะท้อนผลการเรียนรู้ตาม Bloom โดยผู้สอนสามารถเลือกออกแบบกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงสู่หลักการใดหลักการหนึ่งก็ได้ เช่น บูรณาการกับมวลชน หรือจัดกิจกรรมตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาระดับปริญญาตรี (TQF) 5 ด้าน หรือจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมมิติการเรียนรู้ของบลูม 3 ด้านคือ ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย

ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมขั้นครบที่จัดกิจกรรมตามมิติการเรียนรู้ของบลูมควรยึดหลักการสำคัญ นั่นคือ การเรียนการสอนที่จะประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน และได้แบ่งประเภทของพฤติกรรมโดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้และจิตวิทยาพื้นฐานว่า มนุษย์จะเกิดการเรียนรู้ใน 3 ด้านคือ ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย และนำหลักการนี้จำแนกเป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาเรียกว่า Taxonomy of Educational objectives (กองบริการศึกษา, 2560)

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ มีผู้ให้ความสนใจศึกษาอย่างหลากหลาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลอยใจ เชยกลิ่นเทศ (2554) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในรูปแบบ research - based learning ในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหา

ของการเรียนของนักศึกษาที่มีไม่กระบวนกรคิดทางวิทยาศาสตร์ที่พบโดยใช้วิธีการเรียนแบบวิจัยคือ นักศึกษาไม่สามารถอ่านสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่กำลังศึกษาได้ นักศึกษาไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติได้ ไม่สามารถวิจารณ์ผลการศึกษา สรุป และเขียนเรื่องย่อได้ การแก้ปัญหาต่างๆ ที่พบดังกล่าวด้วยการทำให้ดูเป็นตัวอย่างอธิบายเพิ่มเติม ให้ฝึกฝนโดยการปรับแก้รายงานให้สมบูรณ์ ย่อเรื่องรายงาน การทำโปสเตอร์ และการพูดปากเปล่า ประสบความสำเร็จในการทำให้นักศึกษามีการเรียนรู้เพิ่มขึ้น คิดวิเคราะห์ได้มากขึ้น ผลการสอบพบว่า นักศึกษา 66% สอบได้เกรด A และ B และ นักศึกษาจำนวน 34% ได้เกรด C และ D นำผลการศึกษาไปปรับแก้ไขและเพิ่มเติมในเอกสารคำสอนวิชาพื้นฐานทางวิศวกรรมอาหาร

จินตวิธ คล้ายสังข์ (2553) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ผลของการเรียนแบบผสมผสานที่ใช้คอร์สแวร์ในรูปแบบที่ต่างกันที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และความพึงพอใจของผู้เรียนระดับปริญญาบัณฑิตที่มีระดับความสามารถทางการเรียนรู้ต่างกันในรายวิชาโปรแกรมการเรียนการสอนผ่านเว็บชั้นนำ ” ผลการวิจัยพบว่าเนื้อหาบทเรียนแบบบรรยายของบทเรียนแบบผสมผสานที่ใช้คอร์สแวร์ที่ใช้ภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่าเนื้อหาบทเรียนแบบปฏิบัติที่ใช้คอร์สแวร์ที่ใช้ภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว และสรุปได้ว่าความพึงพอใจต่อบทเรียนที่มีเนื้อหาแบบบรรยายและแบบปฏิบัติของบทเรียนผสมผสาน ที่ใช้คอร์สแวร์ที่ใช้ภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวนั้น ด้านที่ 1 การประเมินความพึงพอใจการเรียนการสอนแบบผสมผสานตามหลัก 7 ประการเพื่อการสอนระดับปริญญาบัณฑิตที่มี ได้รับความพึงพอใจเป็นอันดับหนึ่งเช่นเดียวกันทั้งหมดเพียงด้านเดียว จึงสามารถนำไปเป็นแนวทางในการออกแบบและประยุกต์ให้เข้ากับการเรียนการสอนบนเว็บแบบผสมผสานวิชาอื่น ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหา และจุดประสงค์ในการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น (2) แม้ว่าการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนแบบร่วมมือนี้จะเหมาะกับการเรียนรายวิชาที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษา แต่ก็สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับกลุ่มสาระอื่น ๆ และปรับใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับชั้น และ (3) การนำคุณสมบัติและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์ด้านการศึกษามานำมาบูรณาการเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น หลัก 7 ประการเพื่อการสอนระดับปริญญาบัณฑิตที่มีประสิทธิภาพ (Chickering and Gamson) และการเรียนการสอน 9 ขั้นตามแนวทางของ Gagne (Gagne's nine events of instruction) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปมีดังนี้ ควรมีการทำวิจัยโดยใช้บทเรียนเว็บแบบผสมผสานที่มีการผสมผสานการเรียนการสอนกับการเรียนรูปแบบอื่น ๆ เช่น การเรียนแบบปัญหาเป็นฐาน การเรียนแบบโครงงานเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดด้านอื่น ๆ ต่อไป โดยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่นำนวัตกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ มาบูรณาการ เช่น การจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน (Project based learning) หรือการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem based learning) เป็นต้น

ชมพู พุฒ เมฆเมืองทอง (2547) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาการอ่านเพื่ออุดมคติจากการประยุกต์ใช้โมเดลการสอนทฤษฎีคอนสตรัคติวิติส ” ผลการวิจัยพบว่า (1) การ

พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียนเป็นการแจ้งวัตถุประสงค์และทบทวนความรู้เดิม 2) ชี้นสอน ประกอบด้วย การทำความเข้าใจและหาแนวทางแก้ไข การดำเนินกิจกรรมไตร่ตรองระดับกลุ่ม การดำเนินกิจกรรมไตร่ตรองระดับชั้น ชี้นสรุปและการพัฒนา นำไปใช้ (2) ผู้เรียนที่ได้รับการสอนวิชาการอ่านเพื่ออุดมคติแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ร้อยละ 60 คือ คิดเป็นร้อยละ 66 และมีผู้เรียนที่ผ่านเกณฑ์ดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 81

นภาพรรณ เอี่ยมสำอางค์ (2551) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ผลการจัดการเรียนการสอนตามโมเดลการสอน BSCS 5E” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนตามโดย BSCS 5E (5E Instructional Model) ที่ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ ชี้นสร้างความสนใจ ชี้นสำรวจและค้นหา ชี้นสรุปและอธิบาย ชี้นขยายความรู้ และชี้นประเมินผล มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และร้อยละของจำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ใช้การสอนตามโดย BSCS 5E แสดงพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนในด้านการให้ความร่วมมือแก่กลุ่มในการทำงาน, การมีส่วนร่วมในการอธิบาย, การให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล, การยอมรับความคิดเห็นข้อมูลอื่น, ความกระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน มีค่าเท่ากับ 91.44 ซึ่งมากกว่าค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนในกลุ่มควบคุมที่แสดงพฤติกรรมมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีค่าเท่ากับ 64.81 และนักเรียนที่ได้รับการสอนตามโดย BSCS 5E มีความพึงพอใจต่อวิธีการสอนแบบนี้ในระดับมาก

ประกอบ กรณีกิจ (2552) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ผลของระดับความสามารถทางการเรียนรู้และแบบการให้ข้อมูลป้อนกลับ ในแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต ในวิชาการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า (1) นิสิตกลุ่มเก่งและกลุ่มปานกลางที่ได้รับการให้ข้อมูลป้อนกลับแบบที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านิสิตกลุ่มอ่อนที่ได้รับการให้ข้อมูลป้อนกลับแบบที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนิสิตที่มีระดับความสามารถทางการเรียนรู้ซึ่งได้รับการให้ข้อมูลป้อนกลับแบบที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) นิสิตกลุ่มเก่ง ปานกลาง และอ่อนที่ได้รับการให้ข้อมูลป้อนกลับแบบที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านิสิตที่ได้รับการให้ข้อมูลป้อนกลับแบบที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับความสามารถทางการเรียนรู้และรูปแบบการให้ข้อมูลป้อนกลับในแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตในวิชาการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (4) นิสิตกลุ่มเก่งที่ได้รับการให้ข้อมูลป้อนกลับแบบที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านิสิตกลุ่มเก่งที่ได้รับการให้ข้อมูลป้อนกลับแบบที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (5) นิสิตกลุ่มเก่งที่ได้รับการให้ข้อมูลป้อนกลับแบบที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านิสิตกลุ่มอ่อนที่ได้รับการให้ข้อมูลป้อนกลับแบบที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (6) นิสิตกลุ่มเก่งที่ได้รับการให้ข้อมูลป้อนกลับแบบที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านิสิตกลุ่มอ่อนที่ได้รับการให้ข้อมูลป้อนกลับแบบที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (7) นิสิตกลุ่มปานกลางที่ได้รับการให้ข้อมูลป้อนกลับแบบ

ที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านิสิตกลุ่มเก่งที่ได้รับการให้ข้อมูลป้อนกลับแบบที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (8) นิสิตกลุ่มปานกลางที่ได้รับการให้ข้อมูลป้อนกลับแบบที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านิสิตกลุ่มอ่อนที่ได้รับการให้ข้อมูลป้อนกลับแบบที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (9) นิสิตกลุ่มอ่อนที่ได้รับการให้ข้อมูลป้อนกลับแบบที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านิสิตกลุ่มอ่อนที่ได้รับการให้ข้อมูลป้อนกลับแบบที่ 1

พิรุลาวัฒน์ ศุภอุทุมพร (2559) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ผลของการใช้รูปแบบวงจรการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม ” (1) นักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบวงจรการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) นักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบวงจรการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนสูง ปานกลาง ต่ำ มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์หลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (4) นักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบวงจรการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (5) นักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบวงจรการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (6) นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนสูง ปานกลาง ต่ำ มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สันติวัฒน์ จันทรีโต (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน CIPPA ที่บูรณาการกระบวนการเรียนรู้วรรณคดีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และเจตคติต่อวรรณคดีไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสาธิต ” ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน CIPPA ที่บูรณาการกระบวนการเรียนรู้วรรณคดีมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน CIPPA ที่บูรณาการกระบวนการเรียนรู้วรรณคดีมีเจตคติต่อวรรณคดีไทยไม่สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน CIPPA ที่บูรณาการกระบวนการเรียนรู้วรรณคดีมีเจตคติต่อวรรณคดีไทยไม่สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีการใช้วิธีการสอน หรือเทคนิคการสอน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาช่วยใน

การจัดการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีได้มีการคิดค้นนวัตกรรมการสอนในรายวิชาบรรยาย ที่ชื่อว่า “แคะ คั่น คิด คาย ครบ” ซึ่งเป็นการสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่ตีร่วมกันระหว่างคณาจารย์จากคณะต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย แต่อย่างไรก็ตาม การจะทราบว่านวัตกรรมการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพหรือไม่ จำเป็นต้องมีการทดลองใช้กับนักศึกษา ก่อน สำหรับนวัตกรรมการสอน “แคะ คั่น คิด คาย ครบ” เพื่อพัฒนาทักษะตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีระยะในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน ดังนี้ ระยะที่ 1 การประดิษฐ์คิดค้น (Innovation) เป็นระยะที่คณาจารย์ของมหาวิทยาลัย ราชภัฏรำไพพรรณี ร่วมกัน ระดมสมอง (Brainstorming) ผ่านการสนทนากลุ่มย่อย (Focus group discussion) จำนวน 3 ครั้ง เพื่อกำหนดรูปแบบของนวัตกรรมการเรียนการสอนสำหรับรายวิชาที่เน้นการบรรยาย ระยะที่ 2 พัฒนาการ (Development) เป็นการทดลองใช้นวัตกรรมการสอนที่พัฒนาขึ้น กับนักศึกษาในรายวิชา กฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชน ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โดยรูปแบบการใช้นวัตกรรมเป็นลักษณะของการบูรณาการเข้าไปในแผนการสอนของแต่ละสัปดาห์ จำนวน 15 สัปดาห์ และระยะที่ 3 การนำเอาไปปฏิบัติในสถานการณ์การศึกษาลงของการใช้นวัตกรรมการสอน “แคะ คั่น คิด คาย ครบ” เพื่อพัฒนาทักษะตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็นการศึกษาผลการเรียนรู้ (Learning outcome) ที่ได้จากการทดลองใช้นวัตกรรมที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกันผ่านการระดมสมอง (Brainstorming) ของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่สอนรายวิชาที่เน้นการบรรยาย จนได้นวัตกรรมการสอนที่มีชื่อว่า “แคะ คั่น คิด คาย ครบ” โดยผู้สอนต้องจัดการเรียนรู้ ทั้งหมดจำนวน 5 กิจกรรม ให้กับผู้เรียน ได้แก่ (1) ขั้นแคะ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการทดสอบความรู้เดิม (Prior Knowledge Evaluation) (2) ขั้นคั่น เป็นกิจกรรมที่มุ่งต่อยอดองค์ความรู้ (Acquiring knowledge) (3) ขั้นคิด เป็นกิจกรรมที่สำคัญของรูปแบบผู้สอนจึงควรออกแบบ โดยการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ (Using Interesting activity) (4) ขั้นคาย เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำเสนอแนวคิด (Presentation) และ (5) ขั้นครบ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ เชื่อมโยงสู่ชุมชน สะท้อนผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualification Framework for Higher Education : TQF : HEd) หรือ สะท้อนผลการเรียนรู้ตาม Bloom หรือเรียกว่า “แคะ คั่น คิด คาย ครบ” (5ค) สำหรับตัวแปรตามของการวิจัย คือทักษะที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualification Framework for Higher Education : TQF : HEd)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี